

1. Kun Joseph de regis, fruct. H.C. Matth. 1, 18.
2. De Immanuel Matth. 1, 18, 23.
De eduo p[er] 1 Joh. 11, 2.
3. De amicitia baptista Matth. 3, 4. Mr. 1, 6
4. De recta propheta Mt 3, 4. Mr. 1, 6
5. Cantus sup monte Mt. 5, 14.
6. De bedon[is] p[er] uita Eleemofyns. Mt. 6, 2
7. Petrus amish. Vanitas. Mt. xv, 9.
8. De signis temp[or]um observandis Mt. 16, 1-4
9. De ang[el]o Petri & Kasp[ar]i Mt. 16, 13-19. Inuy.
10. Tu es filius dei. Mt. 16, 16.
11. De claris uerbis. Mt. 16, 19.
12. De uirtute clar. solis & lun. Mt. 16, 19
13. De deducendis ^{parabola} x[rist]i solutis Mt. 17, 24 &
14. Sup[er] de op[er]ibus u[er]ba. Mt. 20, 1-16
15. Uol. x[rist]i congregari uolentes Mt. 23, 37.
16. Chichulul. De haecomo Euph[ra]ti Mt. 24, 14.
17. De otidagio x[rist]i. Mt. 24, 28
18. Uter sanguinis Mt. 27, 3-11.
19. Tumba serratoris. Mt. 27, 60
20. De Ant. Judas de. Mt. 28, 1. Mr. 16, 2.
21. De luna murtor[um] ol[ivi] sancti. Mr. 6, 13. In. V, 14 &
22. De incarnatione mysterio Luc. 1, 35
23. De Maria x[rist]i preservata.
24. De nocte t[em]p[or]is Luc. 2, 21
25. De identitate ab[bat]is p[er]cutit[ur] Luc. 7, 47, 48
26. op[er]e x[rist]i Luc. 8, 13.
27. x[rist]i uita Sabothica Luc. xv.
28. De Harmonia mystica Luc. xvi, 9
29. De t[em]p[or]e Luc. 16, 9
30. . . . . Luc. 16, 9.
31. De laeijone x[rist]i. Luc. xix, 41.
- + 32. De . . . . . Luc. 22, 32

00
R

31 36
DISSERTATIO THEOLOGICA
DE
LACHRYMIS
CHRISTI

Q V A M
AUSPICE CHRISTO

Luc. 19, 41.

PRÆSIDE
JOACHIMO HILDEBRANDO
SS. THEOL. DOCT. EJUSQUE PROF.
ORDINARIO

IN ILLUSTRAC. ACAD. JULIA

DIE XXIV. AUGUSTI MDC LXI.

publicè ventilandam proponit

JACOBUS KUDERLINGIUS

Autor.

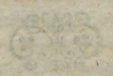
HELMESTADI,

TYPIS GEORG. WOLFGANGI HAMMI, ACAD. TYPOGR.
ANNO MDCCLXIV.

DISSECTATIO THEOLOGICA
DE
LACRIMIS
CHRISTI
AUSPICE CHRISTO
FRATRE
IOACHIMO DE DEBRANDO
ET THEO. DOCT. LESO. LICEI
ORDINARIO
IN LITURGIA ACAD. JUBIL.
SOCIET. ANGLIC. MEDIC.
SOCIET. GENEVANENSIS PROPONIT
JACOBUS FREDERICUS

1711. Dec. 11.

H. H. H. H.
Tus. GLOE. WOLFGANG. HAN. I. ACAD. TYROR.
ANNO MDCCLXXI

THESIS I.

DE saluberrimis piaeque meditatione dignissimis LACHRYMIS JESU CHRISTI amantissimi Salvatoris nostri acturo, de LACHRYMIS in genere præmittere nonnulla convenit. Græci Lacrymas δάκρυα h.e. fletu stillantes cerebri guttas famosiori vocis acceptione appellat, quas aliis quoque nominibus denotare consueverunt.

II. Et κλαυθμός quidem & θρήνη^ς frequenter idem quod δάκρυα notant, quamvis interdum sit in significato diversitas. κλαυθμός enim cum vociferatione emissos ploratus, sæpe non connotatis lacrymarum stillicidiis indicat. Quare in inferno, ubi igneas futuras lacrymas S. Macarius dixit, Salvator κλαυθμὸν καὶ βρυχμὸν τῶν ἰδόντων planctum ac miserrimos ejulatus fore asserit. θρήνη^ς vero & ipsa δάκρυα lacrymabilem unâ querelam carmine conceptam, vel tristem quamcunque elegiam solent exprimere, quam ob causam eadem vox lugubri Jeremiæ carmini, quo tristibus Hierosolymorum fatis parentavit, imposita legitur.

III. Hebræilacrymas voce נַחֲמָה significant, quæ madentem lacrymam, seu madidum humorem oculis effluentem denotat. Est enim à R. נַחַם præ dolore & summa tristitia lacrymarum rivus oculis educere. Græci ab hoc verbo suum ἰμαζω ploro & inversa radice μεδάνα

rigo, humecto deducunt, sicut eruditè Clariss. Avenarius Lexic. Hebr. sub hac voce observat.

IV. Respondet *דמעה* appositè Latinis *Lacrymis*, quamvis ea vox non semper humanis solum fletibus attribuat, sed de quovis alio liquore usurpetur. Sane defluentem ex myrrhâ arbore liquorem Ovidius in *Metam.* lachrymas vocat: Myrrha enim ob turpissimum patris incestum in sui nominis arborem mutata Adonidem filium enixa continuis facinus suum piasse fletibus fertur,

*Et quanquam amisit veteres cum corpore sensus,
FLET tamen & tepida manant ex arbore gutte
Est honor & LACRYMIS stillatâq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet nulloq; tacebitur ævo.*

V. Ad myrrhæ mentionem obiter notare liceat, ejus laudatissimum unguentum, quod à putredine corpora conservat, provenire in Troglodyticâ Æthiopiæ regione, sub Ægypto, itemque in Arabia Felice ex Myrrha, (non arbusculâ, ut habent Lexica) sed procera & spinosa arbore, docente J. Camerario *Embl. Herb.* II. Desudat hinc quoddam *gummi*, seu *lachryma*, quam itidem myrrham dicunt, eaque vel sponte profluit ventis vehementius spirantibus, vel inciso cortice elici solet, quarum illa prima dicitur atque optima censetur. Hanc secundam sed minus esse bonam tradit Nicol. de Lyra ad *Exod.* xxx, 13. Porro ex hoc gummi, cum recentius præsertim pingue admodum, & succosum sit, unguenti seu olei genus exprimitur, quod Latinis *Gutta* dicitur, Ovidio *Myrrha Lachryma*.

VI. Porro non tantum Latinorum Lachrymæ, sed & Hebræorum *דמעה* per Metaphoram aliquando *mustum* & *oleum* significat, vel ut Avenarius reddit l.d. humorem natura-

naturalem s. liquorem, qui defluit de uvis, oleo & omnibus quæ guttatim destillant. Ceterum cum lachrymas præcipuè piorum ingens dolor & animi angor attemperet, Scriptura S. easdem creberrimè per Metonymiam pro calamitatibus & afflictionibus usurpat. Hinc *lachrymas suas sibi in cibum fuisse die ac nocte*, Rex Propheta conqueritur, Psal. XLII, 4. *Cibasti nos pane lachrymarum & potasti nos lachrymis copiosis*, i. e. maximas afflictiones, & inde profectos mœrores ac dolores nobis cumulasti. Dicit autem affictos cibari & potari lachrymis, quia cum genis defluunt, sæpe cibo ac potui miscentur, aut quod fletibus indulgentes ciborum appetitu non valde capiuntur, ut aperte colligitur ex Psal. cii, 9. *Cinerem tanquam panem manduco, & poculum meum cum fletu misceo.* & v. 5. *Percussus est & sicut scænum exaruit cor meum aded, ut oblitus sim comedere panem meum.* Eodem plane loquendi tropo dicitur Deus ab homine *lachrymas amovere*. Psal. cxvi. cum dolore & miseriis eripit. Hinc Apoc. vii, 17. c. xxi, 14. *Deus piorum oculis lachrymas omnes absterget.*

VII. Quando verò jucundissimus lachrymarum fructus & compensatio pro exantlatis miseriis promittitur, *in lachrymis seminantes cum exultatione messuri* dicuntur Psal. cxxvi, 6. ex quo paternam Dei providentiam & in adventis assistentiam certamque futuram liberationem prospicias. *In utrem Deus colligere piorum lachrymas fertur* Psal. lvi. *Collige in utrem tuum lachrymas meas.* Uter vino ac potui servando ex corio confectum erat vasculum. Mysticè ergo Deus lachrymas piorum colligit, ut nectar istud vel hunc potum SS. Angelis, qui iisdem suo quodam modo delectantur, præbeat, aut in piorum dulcis lætiræ vinum commutet. Hinc Psal. xci, 15. seq. Deus promittit: *Ego cum ipso sum in tribulatione; eripiam eum & glorificabo eum.*

Longitudine dierum replebo eum, & ostendam ei salutare meum. Aliquando cum lachrymis fusas preces & questus significat. Hinc respondere lachrymis piorum dicitur Psal. xxxix, 13. *Exaudi orationem meam Domine, & precationem meam auribus percipe; ad lachrymas meas ne sileas.* Pariter Regi Ezechix Dominus nunciat: *Vidi lachrymas tuas*, quas inter preces & suspiria ad parietem conversus lergiter egresserat Es. xxxix, 5. Præter has in SS. obvias lachrymarum significationes alibi celebrantur lachrymæ cervi, humor in oculo cervi concrefcens, quem Medici suos in usus conferre norunt.

II. Extra tropum lachrymæ denotant excrementum cerebri aqueum, quod excoctione cerebri in oculorum glandulas detruditur, & ex iis per constrictionem foras propellitur.

III. Quod ut melius intelligatur, sciendum, ex coctione cerebri duo Excrementorum genera produci, alterum tenue, crassius alterum. Crassum est vel magis vel minus tale. Posterius per nares & palatum excernitur: prius ad aures ablegatur. Tenue est vel vapor vel humor. Vapor per cranii futuras prudentissimè à natura formatas exit. Hinc quibus ex formationis vitio futuræ defunt, continuum capitis dolorem patiuntur. Sed lachrymæ didiuntur humor, qui ut dixi in oculorum glandulas perque earum constrictionem foras emittitur.

IV. Causæ, quæ easdem propellunt, variæ sunt. Potissimum tamen mens luctu gravis in lachrymas resolvitur. Si Stoicis credimus, *λύπη* dicitur q. *λύσις* quod sit animi quædam dissipatio, & quod oculos solvat in lachrymas. Certè conjuncta sunt *λυπέσθαι* & *δάκρυσθαι* tristari & lachrymas fondere, unde Ethymologus scribit, dictam *λύπη*, ὡς τὸ λύει εἰς δάκρυα τὸς ὀφθαλμούς. Boetius in metro 1. lib. 1. de

de Conf. Phil. eundem lachrymarum fontem nos ver-
bis his docet:

Carmina qui quondam studio florente peregi

Flebilis heu mæstos cogor inire modos.

Ecce, mihi laceræ dicant scribenda Camenæ

Et veris elegissetibus ora rigant.

Et in Octavia Seneca Tragicis:

Scindit vestes

Augusta suas, laceratque comas

Rigat & mæstis fletibus ora.

Unde in Sacris quoque literis pro ipsis rebus adversis lachrymas frequenter positas legimus v. g. *Eripuisti Deus de morte animam meam, oculos meos de lachrymis*, vide th. vi. In funerum deductionibus ac publicis calamitatibus partim ex more adhibitæ sunt, partim sponte sua prodierunt: collectæ enim in cerebro ex cordis mærore tristitiæ nubes per largos hos quasi oculorum imbres resolvuntur; quæ quidem lachrymarum causa per se atque princeps merito iudicatur, cum luctus ultimò suis sedibus ex oculorum angulis eas expellat, & ad ipsas etiam generandas haud parum conferat momenti.

XI. Cernimus quidem etiam gaudentibus oboriri jucundos fletus, quales non uno loco sacer codex describit. Patriarcha cum à fratris Esavi ira profugus Rahelem Avunculi sui filiam primùm intueretur, eadem amplexus præ gaudio flevit Gen. xxix, ii. post elapsos deinde plures annos in gratiam cum fratre rediens, sibi invicem alter in alterius complexu lachrymas gaudii propinarunt Gen. xxxiii, 4. simile gaudium copiosissimas Josepho Ægypti Præsidi ex aspectu fratrum suorum, Gen. xlv, 2. & Benjamin Gen. xliii, 30. postremo etiam decrepiti, longisque annis non visi patris lachrymas extorsit.

XI. Nec

XII. Nec raro externis à causis ac ex spiramentis radicum amararum sinapis, fumi, aliorum similiarum lacrymæ provocantur. At hæc non tam lachrymas directè vel moraliter ut hic de iis loquimur causant quàm perfectè jam factas, & exitui propinquas quasi protrudunt. Gaudia inopinata, quia plerumque longus mœror aut diuturnior tristitia præcessit, ab eadem attemperatas per accidens proferunt, quas per se nunquam intenderunt. De externis oculum contrectantibus idem ferè est iudicium. Certè uti risus rem insuetam cum iucunditate admirabilem excipit: ita contrarius ei fletus merito tristitiæ defertur.

XIII. Constat porro soli homini convenire fletum, quod ei soli risus sit proprius: contrariorum verò commune est subjectum. Bruta densiori quam homo cute vestita parva sentiunt incommoda, & licet sentiant aliquando, clamore potius, quàm lachrymis dolorem produunt. Quare verò homini lachrymæ inprimis conveniunt, ejus rei rationem haud ineptam eamque è corporis humani constitutione petitam (non jam loquor de facultate flendi, quæ est animæ rationalis proprietas æquè ac risibilitas, sed de lacrymis ipsis) reddit Julius Cæsar Placentinus, tr. de Lach. cxii. *Censeo, inquit, solum hominem flere, quod inter omnia animantia cerebrum adeptus sit pro corporis sui magnitudine amplissimum duplaque quantitate boum cerebrum excedens. Illud itaque si tam vastum sit, si in tantam amplitudinem auctum, quis statim non iudicet, indigere hoc pluri alimento? neque sibi exiguam illam quantitatem, quæ cæterorum animalium cerebris alioquin potuisset sufficere, in hoc idoneum esse ad tantam molem enutriendam? Si magnum vastumque sit cerebrum hominis, & majori indigeat alimento, colligere hinc facile est, pro tanta*

tanta tamque copiosa cœcitate plurima etiam excrementorum genera superesse, quibus natura sapientissimè suum locum destinavit. Glandulas æquas, etsi in aliorum etiam animantium oculis reperias, tamen ad exiguam humilitatem pro oculo ob nimiam motum æstuante refocillando eas factas constat.

XIV. Videntur quidem bruta quoque animantia flere, & crocodilus antequam hominem devoret, lachrymari fertur, sed *videntur & dicuntur* solummodo flere, revera nec flent nec lachrymantur. Ut enim animantia bruta voce ac gestibus lætitiã declarantibus ridere videntur, verè autem non rident: sic & quoties ululatu dolorem manifestant, lachrymari vulgo putantur. Nec porro quilibet humor oculo emissus lachryma est; Instar est lacrymæ, lachryma vera semper non est. Soli enim homini propriæ sunt lachrymæ, reliquis animantibus abusive aut per tropum vel κατ' εἰσλογίαν solum competunt.

XV. An vero & ter benedicto Servatori nostro lachrymæ verè ac formaliter competant, non sine controversia olim quæsitum fuit. Veterum nonnulli, inter quos Hilarius, contenderunt, Humanam naturam in Christo propter personalem cum Verbo Unionem, nullis passionibus fuisse obnoxiam: imò multis etiam aliis cætera dotis viris visum fuit indignum, Personam Filii Dei ἀδημονεῖν, & tanta consternatione conflictari, ut Angelo confortante indigeat, idque maxime ob eam causam, quod Ariani hoc argumento Divinam naturam Christo detraxerent; quod ut eliderent Patres, lachrymas Christo Domino nostro quidam non concesserunt.

XVI. Verum uti Filius Dei humanam nostram naturam integram, cum omnibus proprietatibus essentialibus,

libus, tam constitutivis, quam consecutivis assumfit; ita & flendi potentiam, unde sunt lachrymæ, ipsi competere tam certum est, ut neganti, aut ab ejus persona eam removenti ipsam humanitatem necesse sit evertere; cum, cui lachrymari, eidem & ridendi (quæ hominis solius propria est) potestas desit, adeoque nec sit homo.

XVII. Nos scripturæ sacræ certissimo fundamento innixi, Christum verè flere potuisse & revera flevisse negandum non censemus, imò nusquam fere magis pietatem ejus demiramur: Minus enim contulisset nobis, nisi & nostrum suscepisset affectum. Præclara hac de re sunt verba S. Augustini lib. xiv, de C. D. C. IX. *Neque enim, inquit ille, in quo verum erat hominis corpus, & verus hominis animus, falsus erat humanus affectus. Ille hos motus certæ dispensationis gratia, ita cum voluit, suscepit animo humano, uti cum voluit, factus est homo.*

XVIII. Sacra certe Scriptura, sicuti *Φυσικά* illa καὶ ἀδιάβλητα πάθη, naturales & irreprehensibiles passiones, (ut vocantur ab Evagrio lib. iv. cap. xxxix,) videlicet TURBARI SPIRITU Joh. xiii, 21. CONTRISTARI Matth. xxvi, 18. EXULTARE Luc. x, 21. GAUDERE Joh. xi, 16. aperte Salvatori nostro tribuit; sic & diversis temporibus lachrymas eum fudisse affirmat. Homo quippe Christus factus est ita, ut præter peccatum humani nihil, tempore exinanitionis ab ipso fuerit alienum; præcipue cum & omnium humanarum calamitatum tristissimam crucem & mortem non declinaverit. *καὶ ἡσυχία* enim τὴν ἡσυχίαν καὶ τὸ πνεῦμα Joh. xix, 30.

XIX. Quamvis autem de fufis Christi lachrymis testante Scriptura res certissima sit; quoties tamen dolore corruptus eas emisit, inter Ecclesiæ Doctores haud

convenit. Holkot Lect. xxxiix. in lib. Sap. Christum se-
 pties fleuisse asserit: i. in natiuitate, quando primam vocem
 emisit plorans. Sap. VII, 3, 2. In circumcissione ex dolore, quod
 probare conatur ex Heb. II, 17, 3. In Hierosolymæ ciuitatis,
 compassione Luc. XIX, 41. 4. In Lazari resuscitatione: quam-
 vis hæc illis priores fuxæ sint Johan. XI, 25, 5. In Iudæ pro-
 ditione, quod colligit ex Job. XIII, 21. ubi dicitur: Quod
 cum dixisset Iesus, turbatus est spiritu, & protestatus est & di-
 xit: Amen, amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me.
 Hanc animi perturbationem fletus expertem non fuisse
 arbitratur. 6. In hortu, cum oraret & sanguinem sudaret.
 Luc. XXII, 44. Hic enim (ajunt) Christus toto plorabat cor-
 pore, ita ut undique prorumpereut lacrymæ eæque san-
 guinæ. 7. In arca crucis quod Heb. V, 7. Apostelus innuit.
 Alii Quatuor solummodo vicibus Salvatorem fleuisse, col-
 ligunt, & i. quidem statim in ipso naturali, quod & Sanctæ
 Ecclesiæ hymnus confirmare videtur, his verbis: VA-
 GIT INFANS INTER ARCTA CONDITUS PRÆ-
 SEPIA. Secundo lacrymas fudisse dicunt, cum Lazarum è
 sepulchro resuscitaret. Tertias aspectis Hierosolymis. Quar-
 tas autem in arca crucis, ex oculis patientis largiter ehuillisse.
 Et ne probabilitate destituatur ea assertio, addunt, signi-
 ficatum hoc fuisse quatuor nobilissimis Paradisi flumi-
 nibus. Quatuor enim de Paradiso Cordis Christi prodierunt
 flumina, quæ totam Ecclesiam irrigarunt, eamq; à forditibus pec-
 catis abluerunt, contraq; minutas concupiscentiæ flammâs eam
 refrigerarunt.

XXX. Verum enim verò quamvis neutra senten-
 tia impia sit, vel hæretica nec de Christo homine aliquid
 humani, demto peccato, alienum statuat; præsertim cum
 & Propheta eum omnes infirmitates & passiones nostras
 in se suscepisse, ac tulisse confirmet, Jes. LIII, 5. imo postea

rior planiora Scripturæ S. vestigia legens , probabiliter
quartum Christi lachrymarum tempus in nativitatem
conferat ; nisi forte vagitum infantis nomine lachryma-
rum indignum censeas , cum infantes propriè non flere,
sed vagire dicantur , nihilominus tamen hæ passionis
humanæ in actu secundo Salvatore nostro , *non ex inevi-
tabili necessitate nature , quam prohibere nullo modo potu-
isset , convenerunt* , sed ab ipso libere quoties placuit vel
officii ratio , & Æterni Patris voluntas efflagitavit sunt
assumptæ. Nos enim , ait Augustinus , lib. xiv. de C. D. cap.
ix. *illas affectiones habemus ex humanæ conditionis infirmi-
tate : non autem ita Dominus Jesus , cujus & infirmitas fuit
ex potestate , & cum voluit , certa dispositionis gratia eas sus-
cepit , ut cum voluit factus est homo.* Cum porro scriptura
tacente nemini quicquam asserere temere in Sacris liceat,
tutius est , cum clarissima scripturarum litera hic nos in-
formet , tria lachrymarum Christi tempora dicere : Pri-
mum in resurrectione Lazari , Alterum in regio Salvato-
ris in sanctam urbem ingressu , Tertium in ara crucis,
dum preces & supplicationes cum magnis clamoribus &
lachrymis obrulit Heb. v, 7.

XXI. Hæ distinctis temporibus ac locis fuscæ Chri-
sti lachrymæ considerationem stylumque nostrum subi-
bunt. Primas à Salvatore ad Lazari tumulum scriptura
emissa ait : sic enim omnibus & dictionis & rerum maje-
state sublimior , indeque merito Aquila dictus Johannes
Cap. xi, 32, 33, 34 *Maria*, inquit , *cum venisset , ubi erat Je-
sus* (erat autem adhuc extra castellum) *videns eum , cecidit
ad pedes ejus & dixit ei : Domine si fuisses hic , non esset mor-
tuus frater meus. Jesus ergo , ut vidit eam plorantem , & ju-
deos , qui venerant cum ea , complorantes infremuit Spiritu ,
& turbavit se ipsum & dixit : Ubi posuistis illum ? Dicunt ei :*

Domi-

*Domine veni & vide. ET LACHRYMATVS EST
JESVS. Dixerunt ergo Judæi: Ecce, quomodo amavit eum!*

XXII. Causas ad hunc fletum impellentes non obscure ex Evangelistæ verbis tres colligimus: Indignationem, Commiserationem seu Luctum, & Amorem, qui affectus potissimum ciere mortalium lachrymas consueverunt. Et indignatio quidem, tamen rarius in viris per lachrymas exire soleat, in mulieribus tamen frequenter nec in viris omnino nullis fletum provocat; potissimum autem aliis affectibus, lachrymarum productivis conjuncta fortius easdem propellit. Fuisse autem Dominum ad Lazari tumulum indignatum apertissimè testatur Evangelista: *Jesus*, inquit, *ubi vidit eam (Mariam) plorantem, INFRENUIT SPIRITU ET TURBAVIT SEIPSUM. SED TURBAVIT SEIPSUM.* Licet enim omnes humanos affectus suscepisset in naturæ assumptæ veritate, sine tamen peccato aut vitio, seu defectu omnes: quare non rapitur affectibus, aut extra se fertur, sed pro re nata intra se volens, eosdem extra se ostendit. Præclare hanc rem D. Ægidius Hunnius comm. in h. l. explanat: *Scribit Johannes, inquit, Jesum infremuisse spiritu, & se ipsum turbasse, i. e. non obscuris indiciiis quandam commotionem animi declarasse, & serio indignatum esse ad versus illum generis humani hostem, diabolum, cujus invidia mors in orbem esset introducta, ut sine discrimine, & promiscuis plane funeribus, non tantum malos, sed optimos quosq. abripiat, cujus tristissima sortis recollectione serio irascitur dominus, quasi minas Satanae & mortis intentas.* **NON ENIM CARUIT AFFECTIBUS HUMANIS CHRISTUS TAMETSI A LABE PECCATI FUERINT REPURGATI, quemadmodum hic fremitus NON CUM ANIMI PRÆCIPITATIONE**

TIONE aut eff' ani impetu conjunctus, sed DEBITA
TRANQUILLITATE ET PLACIDA MODERA-
TIONE TEMPERATUS FUIT.

XXIII. Misertus Servator noster h. l. est tum totius hu-
mani generis; tum plorantium defuncti sororum & Ju-
dæorum ad consolandas eas præsentium & collachry-
mantium. Erat solenne Judæis, non modo ante-
quam humaretur defunctus, vigiliis adesse tristantium,
horumque luctibus verba dictare consolantia (quod haud
obscurè docent filii Jacobi *ad Patris*, amissum filium lu-
gentis *solamen consurgentes* Gen. xxxvii, 35. nec non Jobi
tres cognati, Job. ii, ii, qui per septem dies in pavimen-
to taciti cognato assedisse leguntur) sed solebant etiam
finitis iustorum ceremoniis ad lugentes propinqui aut vi-
cini aut quicumque afflictorum misericordia moti ad hos
consolandos divertere. Juvat hac de re, oblata occasio-
ne ascribere R. Maimonidis verba ex cap. xiii. §. i. seq. ut
citatur exquisitissimus Geierus de Luctu Ebr. c. vi, §. 14.
*Postquam sepeli verunt, ait, mortuum, congregantur lugentes
atq; stant ad latus seculchreti. Et cuncti funus comitati circum-
stant, series ante seriem, & nulla series infra numerum dena-
rium, nec etiam lugentes infra hunc numerum. Item: Lu-
gentes stant ad latus consulantes, sigillatim adveniunt lugentes,
hoc modo alloquentes: SOLATIUM OBTINGAT
VOBIS COELITUS. Postea lugens vadit ad donum
suam, totoque luctus septiduo accedunt ipsum כתי ארור
filii hominum ad consulandum ipsum, veniuntque tam perso-
narum (quæ antea nondum viderant) quam quæ sue-
runt ante hac. Ejusmodi solantium multitudo teste Evan-
gelistâ d. l. quæ collugeret, apud Mariam & Martham,
veniente in Bethaniam domino adfuit, eisque collachry-
matus est Dominus, quippe qui & hominum malis unâ affi-
citur,*

citur, Hebr. iv, 15. *Et omnes olim absterget deplorantium genis lachrymas*. Apoc. vii, ult. Et. xxv, 8.

XXIV. Primas autem hoc lachrymarum eluvio partes Amor habet; sic enim & Judæorum nonnulli Servatoris fletum interpretantur: *Ecce*, ajunt, *quomodo amavit eum!* Nec falso: Charum enim Dominus ob pietatem & charitatis officia, quæ sibi & discipulis præstiterat, habuit, ideoque frequenter apud eum diverterat: præcipue verò ob susceptam Evangelii salvificam fidem eum magni fecerat, hinc aperte amicum nominat. *Lazarus amicus noster dormit* Joh. xi, cod. Ejus ergo, quem tantopere amabat, obitum lachrymis dolet. Non aberravero forte, si amoris plenas Domini nostri lachrymas typis ex antiquis seculis illustrem: Nam & Josephi quondam Ægypti Præsidis erga uterinum Benjamin fratrem amor per lachrymas erupit. Genes. xliii, 30. David Jonathanem, quem in germani fratris, imò in animæ propriæ diligebat loco (& ille illum contra, qui reciprocos amor est optimus) multis cum lachrymis amplexus & osculatus est. i. Sam. xix, 41. Dei autem filii amore quid ardentius, unde nec mirum largiores illi lachrymarum rivos fluxisse. Si enim juxta Poëtæ dictum *οἱ ἀγαθοὶ ἐυδάκρυτοι εἰσιν*, quid mirum est optimum Dei Filium, cujus præcordia præ amore filiorum hominum languent, in lachrymas adeò pronum fuisse?

XXV. Finis lachrymarum Filli Dei quas ad Lazari bustum fudit, erat solamen lugentium: plorat enim earum commiseratione motus, ut pariter lucto suo & planctu commorum Dominum & calamitate sua serid tantum intelligerent, deque futuro auxilio spem conciperent firmiorem.

XXVI. Quo præcise tempore fleverit Christus amicum

amicum à morte redururus, dictu difficile est. Accidit certe in ultimo Christi itinere Hierosolymitano, quo non tam ad legale pascha celebrandum, quam ad semetipsum Deo Patri suo hostiam pro peccatis hominum offerendum spoate sua migravit. Certum fortasse diem nemo assignabit: crediderim tamen secunda ante Domini passionem septimana contigisse. Judæis enim audientibus Lazarum Virtute Domini vivum è monumento proditisse, eundemq; ante tempus ad necem quærentibus, *Christus aliquot dies in regionem juxta desertum, in oppidulum Epbrem discessit; ibique cum discipulis parvam moram traxit, nec aperte amplius, inter Judæos versatus fuit*, d. l. v. 53, 54. Die deinde septimo ante pascha judæorum reversus fuit Bethaniam ibique cum resuscitato Lazaro commoratus Joh. XII, 1. Septimus ille dies in X. mensis Nisan nostro Aprili ferè respondentis incidit. Evangelista enim ex Judæorum consuetudine paschatis tempus denominat, qui non secundum Dei præceptum pascha suum à XIV. m. Nisan exorsit sunt: sed ex Majorum tradita dispensatione in sequentis usque diei vesperam oblationem paschalis agni differabant, ne die quinto à Sabbatho, nostro diei Jovis respondente agno sacrificato, sextum festivè feriarentur, & succedente postridie ordinario sabbato, duo haberent contigua sabbata, ideoque quoniam XV. die suum judæi pascha comedebant, retrosum numeranti, sextus ante Pascha judæorum dies, in decimam mensis lucem incidit: hora enim ultima XV. lucis judæorum magni Sabbathi erat initium.

XXVII. Porro hic Christi fletus extra vicum Bethaniam, cum ad Lazari sepulchrum Dominus tenderet, accidit. Hebræorum enim mortui extra mœnia consueverant sepeliri, vel IN AGRISPELUNCA, quale sepulchrum Saræ suæ

suæ Abraham ab Ephrone Hethæo mercatus est Gen. xxiii,
 16. penes quam postmodum ipse positus Gen. xxv, 9. Cui
 diinde Filius Isaac & nepotes adjuncti Gen. xlvii, 30. c.
 xlix, 26. l. 13. & Jos. xxiv, 32. Sic & peregrini & hospites pe-
 culiarem Hierosolymis nanciscebantur agrum sepulturæ
 Matth. xxvii, 7. Et hæc causa est, quod extra urbem de-
 portati leguntur mortui 11. Reg. xlii. Quædam vero se-
 pulchra **IN MONTIBUS AUT COLLIBUS** excisa fu-
 erunt: talia scriptura commemorat Elezari, qui sepultus
 est in colle Pinehas filii sui, qui datus fuit ei in monte E-
 phraim Jos. xxiv, 32. nec non Civium Bethel 11. Reg. xxiii,
 16. Quin & **HORTI extra urbem** mortuorum *χωματα*
 facti, quamvis principaliter voluptatis ergo soleant in-
 strui. Sane Joseph egregius Servatoris nostri pollinctor,
 in horto suo perpetuum mortalitatis suæ monumentum
 in petra excindi curaverat Matth. xxvii, 60. Denique **SUB**
PATULA AC UMBROSA QUERCU Debora sepulta
 egitur Gen. xxxv, 8. quod sepulchrum hodiernum osten-
 di Adrichomius Theat. T. S. fol. 16. n. 42. refert. Itemq;
 Saulis & filiorum ejus ossa sub quercu recondita esse ex
 1. Sam. xxxi, ult. discimus. Quanquam **NEC INTRA UR-**
BEM AUT VICORUM SEPTA nullorum sepulchra
 fuerint. *Regi enim Manasse & Ammoni monumentum in*
horto, regia contiguo fuit, 11. Reg. xxi, 18. 26. *in quo Sanctius*
illustre aliquod mausoleum, regio cada vere dignum ab ipso
Rege adhuc vivo constructum fuisse existimat; quò non
 immerito referas magni & fidelis Domini Prophetæ Sa-
 muelis sepulturam, quem *בְּבֵיתוֹ בְּרָמָה* *in doma sua in*
Rama conditum, 1 Sam. xxv, 1. & Joabi, quem 1. Reg. ii, 24.
בְּבֵיתוֹ *In domo sua sepultum* legimus. Ubi dubio pro-
 cul synecdochicè area domui contigua, vel quicunque
 locus domui cohærens, extra tamen eam situs intelli-
 gitur.

tur. In ipsa namque domus area aut tecto vel cella humatos non existimo, cum suo modo judæis immunda sepulchra divina lege fuerint, siquidem Num. xix, 16, 18. *Quicumq; ruri in ventum occisi vel per se mortui hominis cadaver attigisset, septem diebus immundus habebatur, ordinarioque ritu & cerimonia purificandus & expiandus erat.* Quare extra habitaculum, in loco paululum remoto, ne in sepulchri contrectationem facile inciderent, nec contaminarentur, sepeliri curarunt defunctos. Lazari verorumultus, cum teste Johanne d. l. 7. 29. fuerit locus, in quo Christus fleuit, evidens est extra civitatem has Christi lachrymas fusas. Sed altera Christo flebilis hora instat. Properemus ergo & in hoc etiam fonte sacro & Salvatore & nos ipsos contemplemur.

XXIIX. Eas à Luca descriptas legimus his verbis: *Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἐκλαυσεν ἐπ' αὐτὴ λέγων. Ὁ π εἰ ἔγνωσ καὶ σὺ h. e. Et ut appropinquavit videns civitatem fleuit super eam dicens: Quia si scires es tu es.*

XXIX. Prima hâc loci & temporis circumstantia se offert: Salvator enim has secundas lachrymas Hierosolymis propinquus effudit, in descensu montis olivarum, qui clivus sanctam urbem ingressuro superandus erat. *ὡς ἔγγισεν ἰδὼν τὴν πόλιν.* Ob vicinitatem scilicet Urbis in cacumine montis oculorum sese aspectui ingerebat: Sanctus quippe Lucas Act. 1, 12. Olivarum montem itinere Sabbathi Hierosolymis abesse scribit, quod quidem spacium à diversis diversimodè definitur. Josephus lib. xx. Antiq. c. vi. §. 12. eum montem è regione urbis ad quintum abesse stadium affirmat. Stadium autem deficiente Suida est *μῆτρος π ε λεγομένη μιλία. Ἐπιτά τὸ ἡμισο σάδισ πρὸς μίλιον--τὸ δὲ σάδιον ἔχει πλάτος χ'. ὁ πῦρ δακτύλος 15' h. e. Est (stadium) pars quaedam spacii, quod dicitur milliare. Septem enim Stadia cum dimidi-*

dimidiato faciunt milliare. Habet vero stadium pedes DC. Pes vero digitos XVI. Herodotus in lib. 11. Hist. quem Euterpe inscripsit pag. m. 202. interprete Laurentio Valla, inquit: Centum iusti passus sunt stadium unum, sex (passus) jugerum. Passus mensura sex pedum, s. IV cubitorum; Pes autem IV palmorum, cuius vero VI palmorum. Dilucidius paulo quamvis diverse Tremellius: Iter, inquit, quod apud Hebræos Sabbato emetiri ex veterum traditione concessum est, hic definitur, esse STADIORUM CIRCITER VII. STADIUM autem sciunt omnes CXXIV PASSUS continere, atq; octava vā milliaria Italicæ partem Diserte itaq; Syrus Paraphrastes docet; Iter Sabbati ultra milliare unum non excedere: Quam sententiam Hebræi clarius etiam explicant, atq; confirmant in Talmude tr. i. ערובי c. IV. Vulgò tradunt, spaciū quod emetiri licebat die Sabbati fuisse bis mille cubitorum. Cubitum autem metiuntur palmis minoribus, quos Græci vocant παλαστis, quorum quilibet continet IV pollices: sex autem simul, cubitum unum efficiunt. Cubitus passum minorem constituit qui Geometricæ pars est media. Unde necessario colligitur Sabbati iter duobus quidem mille passibus definiti, sed minoribus, qui milliare unum duntaxat conficiant. Hæc Tremellius, Carolus Sigonius lib. v. de Rep. Heb. cap. ult. de δὲ νεώστου sive traditionibus Phariseorum differens super h. i. Eucharium citat his verbis: Sabbati iter significare mille passus: quia Sabbato usque ad montem oliu veti ire Judæis licuerit, vel certe sicubi fuissent; tanto spatio deambulandi licentiam præsumpserint. Posterior mille tantum passibus sabbati iter definit, cum Tremellius duo passuum millia deambulare concessum fuisse dixerit, à quo tamen Sigonius non abit, quod hic majores, h. e. Mathematicos, ille minores & Judæis usitatos passus sive cubitos intelligat. Conciliari hi cum Josepho possunt, quod hic definiendo olivarum montis

ab Hierosolyma distantiam certo & rotundo numero pro majori utatur, nec de investigando excessu multum sollicitus fuerit: illi vero Hebræorum testimoniis innixi, paulo ad veritatem propius accesserint. Ex adverso ergo nec adeo procul ab Hierosolymorum urbe Dominus noster in secula benedictus intueas civitatem lachrymarus est.

XXX. Temporis circumstantiam quod concernit, flevit die quinto ante Pascha, cui se Salvator noster ultima vice corpore aspectabili sistere tq. Sionis Filiæ Regem, cujus manu infernales copiæ collapsuræ, & tq. Sacerdotē, cujus proprio corpore oblato, & sanguine suo justissimus æterni Patris furor placandus & hominibus reconciliandus esset; Univesoq̄ue hominum genericeu unicum humanæ salutis vindicem publicè ostendere volebat. Et jam quidem dudum stupendis miraculis, supra naturæ vim fanatis ac depulsis morbis, ejectionis demoniis insana rabie frementibus ac indignantibus, inque vitam revocatis defunctis se naturæ totius Architectum ac Dominum, inferni debellatorem, mortis victorem & Dæmonum percussorem ostenderat; nec eam ob causam immerito faustis vocibus exceptis subjectisque vestibus, & sparsis per viam palmæfrondibus. Rex benedictus salutabatur, celebrique pompa stipatus augusta ad penetralia. ad sanctæ Sionis templum deducebatur, adversariis licet ægre ferentibus ac obstupentibus, de quo sic Lucas d. l. v. 38. ἔγ-
 γύζοντες δ' αὐτὰ ἦδε ὡς τῆ κατὰ βάσιν ἔδρας τῶν ἐλαῶν ἤρξαντο
 ἀπαντὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεόν φωνῇ μεγά-
 λῃ ὡς πάντων, ἃν εἶδον δυνάμεων, λέγοντες εὐλογημένον ὁ ἐρχόμενος
 βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου, εἰρήνη ἔσθ οὐρανό, καὶ δόξα ἔσθ ὑψίστοις
 ubi obiter observa, Lucam non exprimerè vocem ὀσσανά
 à reliquis Evangelistis expresse positam, Matth. xxi. 9.
 Marc.

Marc. xi, 10. Joh. xii, 13. Rationem Capnio lib. ii. de verbo mirif. c. xi, (ubi plura ex novo Testamento sphalmata notat) hanc reddit. Cum reliqui Evangelistæ corrupte ex Pl. cxix. vocent הושיע-נה transcripserint, maleque Græca indole *σωσιν* pronunciaverint, quod fortasse genium satis familiarem sibi non reddiderint; Lucam quippe Græcum natione, Græcâque eruditione insignem, maluisse rem ipsam vel sensum Græca paraphrasi transcribere, quam corrupte scribendo infidelibus Judæis aut imperitis Ethnicis sanctum Evangelium ridendum pro- pinare. Sed vereor, ne hoc cum injuria Evangelistarum sit dictum. Itaque huic rationi nolim subscribere. Sanctus Johannes, qui postremus omnium Evangelium suum scripsit, faustis acclamationibus & exserta voce Hosanna Christum exceptum esse à populo scribit l. c. v. 12. seq. *Multa, inquit, turba, quæ venerat ad festum, cum audissent quod venires Jesus Hierosolymam, acceperunt ramas palmarum & obviam processerunt, & clamabant σωσιν Benedicimus, qui venit in nomine Domini. Rex Israel. Testificabatur ergo turba quæ erat cum eo, quando Lazarum vocavit de monumento, & suscitavit eum à mortuis.* Inter medios hos populi & piorum discipulorum applausus, dum rex salutatur ac benedicatur urbem respicit ac plorat.

XXXI. Causam hujus fletus Christi notat Evangelista dicens: *ιδών τὴν πόλιν ἐκλαύσθη ἐν αὐτῇ* videns civitatem flevit super eam: urbis nomine & ipsam & incolas intelligens: hujus quippe aspectus tantum doloris materiam Sancto Redemptori nostro suppeditat, ut inter læta jubila & summos quibus afficiebatur honoris titulos. in lachrymas solveretur. Observabatur enim omniscientiæ ejus oculis horrenda Hierosolymitani populi clades & terribilissimum urbis excidium enormibus incolarum flagitiis

decretum, Refert hanc causam ipse servator dicens: *Venient dies in te, & circumdabunt te inimici uni valle, & cingent te, & coangustabunt te undiq, & solo equabunt te, & filios tuos in te, & non reliquent in te lapidem super lapidem.* Undique ex aspectu urbis lacrymarum causa & trinitatis materies sese obrulit.

XXXII. Urbis toto terrarum orbe nobilissima erat & celebratissima, quâ, ætatem si spectes nihil antiquius: à Jebusitis enim Abrahami jam ævo Jebus vocabatur, si conditores, nihil nobilius, Reges enim potentissimos, & ad dam Deo charos habuerat: quippe quam David Jebusæis ademptam operibus pulcherrimis & stupendis adornaverat, & ejus Filius Salomo duobus magnificentissimis xx annos tota ferme Palæstina opus faciente extructis ædificiis Templo & Regia auxerat; si structuram, nihil admirabilius: ex splendenti enim & candido marmore constructa fere omnia erant. Si ædificia, nihil decentius, nihil juxta vicos & partes urbis artificiosius tanquam una essent privatorum contignatio, positum erat; magnatum vero ædes & celsitudine molis & dignitate structuræ & firmitate materiæ, (ex marmore enim pleræque puro) admirationi erant, ut quid primum in iis admirari oporteret, dubitasses. Si situm & æris temperiem, nihil hac urbe salubrius; montibus enim imposita erat, & civitatis sordibus occultos per meatus abductis ad salubritatem facta omnia erant; si incolas, nihil iis excellentius, quippe ex omnibus gentibus collecta manus erat, omnipotente Dei manu Egypto educti quique multos jam annos sedem ejus terræ & imperium tenuerant. Si fortitudinem, nihil illis incolis animosius; acerrimos enim frequentissimè hostes depugnaverant & felicissime fuderant. Si bellandi artes à Deo

Deo ipso instructi & propugnati contra hostes prodierant,
& salutari Dei, ipsi ociofi spectarant. Si religionem, soli
Hierosolymorum & Judææ incolæ verum Deum agnosce-
bant, & oblati primitiis, donariis, Sacrificiis & Holocau-
stis colebant; si felicitatem, ipse Deus inter eos habita-
bat. Ps. xxciv, Hoc præside illic Judicia agebantur, justè
omnia gubernabantur, cujus sanctum nomen in templo
invocabatur. ad cujus monitum & responsa vias suas in-
formabant, cui omnes gentes ex omnibus terrarum par-
tibus dona ferentes supplicabant.

Uno verbo, vates facer de eadem verè ac suaviter.

Buchan.
Ps. xxvii.

Abramidarum ceteras urbes supra

Dominus Sionis diligit

Portas, Sionis imminet quæ montium

Fundata Sandis collibus.

O prædicanda posteris seclis Sion

Beata mater urbium!

Tecumne Babilon audeat componere?

Tecumne Memphis insolens?

Puæclara quamvis es Palestina es Tyrus

Jalet virorum roboræ:

Nihil ad Sionem fortibus factam vivis

Favore tutam numinis.

Tantam urbis & antiquæ & firmissimæ, juxta ac pulcher-
rimæ gloriam respicienti majus præbere Salvatori gaudi-
um, quàm mœrorem poterat: Quis enim tantum pul-
cherrimæ urbis splendorem non mireretur? Quisve mar-
moreo illo, & aurato inter ebora distincto cœlo non
gaudeat? Quæ ergo ratio ob quam Sanctus Sionis Rex ur-
bi suæ illochrymat? eam sequentibus verbis exponit:
Ὅτι αἱ ὄγκως καὶ τὸ καίγε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ πρὸς εἰρήνην σὺ νῦν δὲ
ἐκρυβή. διὰ τὸ φθαλμῶν σου. Peccatorum veterano videlicet
oppres-

oppressi in utramvis aurem securi dormiebant, nihil Numinis vindictam morati, nec de salute suâ solliciti.

XXXIII. Salvator solempni in urbem ingressu regem se cõmonstrabat. Sionis & salutabatur, mox corporis sui sanctissima in ara crucis oblatione Sacerdotis op^o exa&urus, jam cum lacrymis vaticinando, clademq; suâ urbi prædicando Prophetâ à Deo missum sese testatur perfectissimeq; has sui muneris partes obit. Primò enim populo improbitatem suam exprobrat, quod veterum Prophetarum fere primarium erat munus: *Clama, inquit Dominus ad Jesaiam cap. liix, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Jacob peccata eorum.* Et ne metu periculi segnius hoc facerent, adduntur præcepto minæ, quod tacente *Propheta pereuntis impii sanguinem de manu ejus requirere dominus velit.* Ezech. III. 17. Sanctus verò Salvator noster se à Domino missum dicit, *Jes. xli, 1. cui Dominus in ore verbum suum posuisse, ac si quis in eadem auscultare noluerit se ultorem dicit fore.* Deut. xix, 17. Ut ergo veteres illi SS. Prophetæ castigandis auditorum criminibus plurimum operæ suæ tribuerunt; Ita à Patre in orbem missus Propheta cum primis ob peccata homines objurgat. Et hic quidem, inquiens: *si scires & tu etiam in hac die tua ea quæ ad pacem tuam!* Quibus verbis etsi desperatam judæorum improbitatem, perditamque securitatem incusari dubium non sit, tamen nihilominus inter interpretes eorum sensu diffidium est.

XXXIV. Cajetanus enim & Jansenius perfectum Christi verborum sensum, nec quicquam iis addendum esse censent; alii ellipticam orationem & ob mœrorem abruptum sensum, additis quibusdam præ mœrore omis-
sis, complendum esse censent. Illi (referente B. Gerhardo Harmon. Evang. cap. cxlv.) 1. Particulam *in* in sensu

sensu optendi exponunt, *Osi*, vel *utinam scires!* id enim frequenter usu venit, ut Odyss.

Εὐ γὰρ ἐπὶ τῶν δὲ θεῶν δόξαν ἔσθ' ἐστὶ γ.

Utinam mihi tantum Dii facultatem adderent! Et apud Lucianum in *Caucaso*: *εὐ γὰρ γένοιτο ταῦτ', utinam hæc fierent!* Eo sensu usurpatur à LXX pro *ἢ* Josuæ VII. 7. *εὐ κατὰ βίβλας, utinam mansissemus!* 2. Syrum adhibuisse pro *si* particulam *ἢ* quæ est ab Hebr. *ἢ* 3. Non nisi necessitate urgente licere dicunt extrinsecus supplementa accessere: alias enim hæreticis quidvis licere sacris textibus inferre, proque lubitu etiam clarissima depravare. 4. Hieronymum Comm. in Es. xxix, 59. It. Mich. ii, & Theophylactum in cap. xix. Lucæ ita exponere, quando citantes hæc verba nihilis de suo addunt.

XXXV. Ast altera sententia sine dubio verior est, quæ sermo hic defectivus esse creditur, quod, ut Euthymius censet, præ affectus vehementia flentes verba soleant interrumpere. Duo enim hæc gravissimi in Domino affectus concurrunt, indignatio simul & commiseratio. Illa damnabilem Judæorum securitatem detestatur, hæc miserandum urbis excidium acerbissimè fert. Cui sententiæ Budæus subscribens, *orationem hanc defectivam esse hominis partim miserantis interitum, partim perisiam ac contumaciam exprobrantis* affirmat.

XXXVI. Rationes alterius sententiæ quod attinet, eæ tantæ non sunt, ut nostram propterea sententiam deseramus. Nam 1. nihil nobis Hieronymi vel Theophylacti sententia præjudicat, qui nec de interpretatione hujus loci agunt sed ex accidenti tantum allegant; nec ipsi quoque tantum sibi autoritatis tribuunt, ut convenientiori interpretationi locum cedere nolint. Nec 2. hæreticis

D

reticis aliquam ad depravandum locum licentiam damus: verba enim ipsa ut sonant, ut formaliter significant, accipimus: quin 3. necessitate adacti aliquid, non alienum, sed quod & sensui Spiritus S. & verborum conveniat, subintelligendum censemus, quod præ dolore & indignatione Dominus effatus non sit, sine quo tamen sensus imperfectior erit. Ast 4 majus ex altera sententia particulam *et* accipi volunt: Quamvis enim apud quosdam profanos scriptores, & in ipso Veteri Testamento commode interdum sic exponi possit, nondum tamen hic loci pariter sumendum, sequitur: cum tali sensu nunquam ferè apud Evangelistas occurrat.

XXXVII. Porrò Salvator ut fidelis Propheta Judæis emendationem suadet, & ni vitam corrigant, supplicium denunciat. Hic mos Sanctorum V. T. prophetarum constans fuit. Moses omnibus antiquior, in populi sui perfidiam prius investus, calamitatem ipsis in cygneo suo prædicit. *Deum inquit, qui te genuit reliquisti, & oblitus es Domini creatoris tui (Quare inquit Dominus) Congregabo super eos mala, & sagittas meas implebo in illis — gens absq; consilio & sine prudentia. Utinam saperent, & intelligerent, & novissima præviderent.* Quanta vero opera suis conversionem Jesaias suadere connititur: magis enim tauris pariter & asinis desipere dicit. *Cognovit, inquiens, bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israel autem me non cognovit, & populus meus non intellexit.* Inde minas adiungens pergit: *Va genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam filii scelerati.* Pœnas autem cap. II. eloquens, *Ecce inquit Dominator Dominus Exercituum aufert à Jerusalem & à Judâ vali-*

*validum & fortem, omne robur panis & omne robur aqua
fortem & virum bellatorem.* Idem labor Jeremiam &
reliquos fatigavit. vid. Jer. vii. 3. c. iv. 1 & alibi pas-
sim. Ad eundem modum Sanctus Propheta cœlo mis-
sus conversionem suadet & exitium certò futurum mi-
natur, quando ait: *Si & tu scires etiam hoc tempore tuo*
(peccatorum tuorum gravitatem & quæ tibi ob eandem
à tergo pericula instent.) *etiam in hoc tempore tuo,* (quo
tibi etiamnum gratiæ janua patet) *quereres profecto &*
provides ad pacem & salutem tuam, tum secularem, tum
eternam quæ conferrent. *At hæc abscondita sunt ab oculis*
tuis, ita excecata es malitia; ut licet ea me vate frequen-
ter audieris, obstruisti nilominus aures, & corruptos ma-
litia sensus habes, ut in omne scelus haud recinenda ruas.
Verùm enim verò nimis serò dolebis, *cum te superve-*
nient dies, quibus inimici tui circumdabunt te, & coangu-
stabunt te undique, & ad terram prosterment, te & filios tuos
qui in te sunt, &c.

XXXIIX. Adduntur vaticinio & propheticæ con-
cioni lachrymæ, quibus ad cogitandum & plorandum in-
stans periculum, securos permoveat & exitet. Imita-
tur & in hoc Dominus veterum Prophetarum morem,
qui inter concionandum auditorum terribilia fata co-
gitantes medios sermones lacrymis abruperunt.

*Vellent plura loqui, successu sed caret usus:
Credebant voces fundere, luctus erat.*

Jesaias imminentem Valli visionis (i. e. Jerusalem) à Baby-
loniis tristem calamitatem perpendens, & auditoribus
annuncians, non sine acerrima animi consternatione &
populi motu exclamat: *Dixi recedite à me, amarè sibi
nolite incumbere ut solemini me super vastitate populi mei.*

Dies enim interfectionis & conculcationis & fletuum à Domino Deo Exercituum in Valle visionis. Nec sine lacrymis Jeremias populo hæc concionatus est, cap. xiii. 16. *Date Domino Deo vestro gloriam, antequam contenebrascat, & offendant pedes vestri. Quodsi hoc non audieritis, IN ABSCONDITO PLORABIT ANIMA MEA à facie superbie; PLORANS PLORABIT ET EDUCET OCVLUS MEUS LACHRYMAM, quia captus est grex Domini.* Clarius idem in threnis c. II. II. *Defecerunt præ lacrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea, effusum est in terra jecur meum super contritionem sive populi mei.* Eam enim ob causam in cap. ix. v. 1. fontem aquarum oculis suis optat. *Quis dabit inquam capiti meo aquam? & oculis meis fontem lacrymarum? ET PLORABO DIE AC NOCTE interfectos populi mei.* Scilicet minus moventur securi comminationibus prophetarum, nisi ipsi magnitudine mali terreri contestentur. Ea concionum consuetudine post prophetas usi etiam sunt Apostoli. Paulus non desit tribus annis noctu pariter ac die auditores suos (Ephesios) cum lacrymis hortari. Act. xx, 31. Et v. 19. *Vos scitis, ait, à prima die ingressus mei in Asiam, qualiter vobiscum per omne tempus fuerim serviens Domino cum omni humilitate & lacrymis.* Nec minus primitivæ Christianæ Ecclesiæ patribus ea consuetudo fuit. S. Ambrosius omnium lapsorum confessionibus commiseratus, propriis lacrymis contritionem & veræ pœnitentiæ lacrymas, quibus solis futuræ iræ incendia extinguerentur, edocuit. His omnibus Propheta Doctor & Pontifex noster, potens verbis & virtutibus coram Deo & omni mundo, copioso lacrymarum flumine tantum antecellit, quantum in ipso ardentior populi sui ⁵⁰⁴ & cum illorum damnis gravior ^{supra} ^{scilicet} fuit. XXXIX. E.

XXXIX. Ejus ominosa lachrymarum concio i. futuros urbis & populi casus, velut tanti luctus causam explicat, nimirum: *veniet in te dies & circumdabunt te inimici tui in alto, & angustabunt ne undiquaque & solo aquabunt te & filios tuos in te* 2. Causa mali tanti additur, impietas, & damnanda securitas.

XL. Id vaticinium Domini, perdurante Judæorum improbitate impletum est, xi. post sublatum in Cælos Redemptorem nostrum, cum sub Paschatis festum, quo non omnis solum Judæa, sed ex omnibus fere terrarum finibus innumerabilis multitudo, ad sacra Hierosolymis obeunda confluerat, Romanus exercitus Fl. Vespasiano & filio ejus Tito ducibus, urbem obsidione clauderet, cum juxta prædictionem Domini incolæ & omnis congregata multitudo omnibus partibus miserimè affligerentur. Primam quidem misera civitas afflictionem à filiis suis, libertatis suæ, uti jactabant, defensoribus experta est: Nam cum nondum à Romanis obsideretur, aliquot seditiosorum millia tanquam ad defensionem ejus urbem irruerant ingressique tyrannidem ac populicædes exercebant & rapinas, tantasque ab iisdem civitas passa est injurias, quanta nec Romanorum, licet hostium, justitiæ fuisset inferre, nec humanitatis postulare: Nec enim crudelius unquam à Romanis passi sunt, quam se ipsi tractarunt. Primus Patriæ proditor Johannes fuit, homo veneficus & fallax. Is cum suis Gicalæ præsidio pulsus, ut in urbem venit, cultum Dei reformare cepit, depositisque sacrificiis ordinariis de infima plebe sacerdotibus sorte legit. Romanorum sacrificia repudiavit, & cum sacrificantibus offerentes telis ad aram interfecit. Graviter id ferente populo *seditiosi ad-versus ejus*

turbam Dei templum sibi castellum ac refugium fecere, sibiq;
Zelotarum nomen arripere, tanquam bonarum professionum
(ut ait Josephus lib. iv. de bell. jud. c. 5.) amuli, ac non
qui pessimorum imminitatem superassent. Ananus verò
summus pontifex de vocandis adversus sceleratos in
auxilium Romanis, congregato sacerdotum concilio,
consilium cepit. Quod cum per occultas interpretes se-
ditiosi resciscerent, Johannes vehementi oratione ad-
stantes socios terruit, maximum, nisi advigilarent, immi-
nere periculum affirmans, qui brevi consilio capto, in
sui defensionem Idumæos vocarunt. Hi sub primum ad-
ventum clausis portis urbe sunt prohibiti, dolis verò
Zelotarum sub noctis tenebris & cœli tempestatibus in-
troduciti, & quod natura ad cædes crudelissimi essent, ne-
mini pepercerunt: multos enim cognationem referentes, utq;
commune sanum revereantur, orantes, transfixerunt. Nul-
lus autem fugiendi locus, neque spes fuit: Circumventi ergo
& incerti quid agerent, in civitatem se præcipitavere. Istius
ergo noctis octo millia & quingentos mortuos dies invenit.
Nec tamen his Idumæorum ira satiata est. Sed versis in ci-
vitatem manibus, omnes domus dirupere, quemcunque forte
invenissent, morti dedere. Et cetera quidem multitudinis
cædem supervacuum ducentes Pontifices pervestigavere:
quos statim comprehensos obruncarunt. Idumæis autem
urbe iterum emissis, Zelotæ cædes duplicarunt; unde mor-
tui per omnes vicos coacervati innumeri. Sepellienti-
bus autem suorum corporis impendit supplicium mor-
tis, statimque sepultura indiguit, qui eam alteri præstitis-
set. Contra hos tertium sibi induxerant oppidani Si-
monem, ab Anano Pontifice Præfectura Acrabatanae
toparchiæ pulsus, viarum & oppidorum prædonem. Is
cum

cum suis urbem ingressus moxque tam iis a quibus vocatus erat, quam contra quos venerat, inimicus factus, utrisque cædis sitientem animum ostendit. Mox trifariam divisit Insidiatoribus, sanguine & cæorum cadaveribus opplecta sunt omnia. Hoc primum malum per civium viscera sæviit.

XLI. Hoc insectum est alterum nempe *incendia* creberrima & sævissima. Iohannes enim & Simeon concertantes, quoties alter pepulisset alterum, ædes frumenti, omniumque utensilium plenas, incendit, hoc modo contigit exuri unâ ferè omnia ad victum necessaria.

XLII. Hoc secum traxit tertium, reliquis omnibus multo sævius malum, *Famem*. Frumentariis enim domibus incensis, paulò minus omne frumentum absumtum est. Cum enim jam nulla superessent palam frumenta, milites domos scrutabantur: Direptis verò omnibus, Uxores viris, & filii parentibus, & matres cibum infantibus ex ipso ore rapuere, & marcescentibus inter manus nemo peperit. Quin & ubique affuere qui ista edentibus eriperent. *Milites enim scibi clausam domum vidissent, eos qui intus erant cibum capere suspicati, statim ruptis foribus irruere, victumque jam confusum dentibus, ex gutture pene, faucibus strangulantes, revocavere. Acerbissimi autem à militibus cruciatus excogitati sunt, dummodo alimenta reperirent: borrendaq; auditu quicq; passus est in unius panis confessione.* Omnia denique dentibus necessitas subegit; cingula: calceamenta, coria scutis detracta, quin & scæni veteris laceramenta victui habita. Postremo mulier nobilis ac dives, fame ac iracundia incensa filiolum infantem lactentem occidit parteque cocta & absumta, reliquam irruentibus militibus obiecit, utque comede-

comederent, neq; vel fœminâ molliores vel matre misericordiores essent, hortata est. Quod factum tanto Titus imperator detestatus est odio, ut *nefandum scelus se ruina patriæ operturum dixerit, passurumq; ut Sol inspiceret ciuitatem, in quâ matres sic vescerentur, negaverit.* Hæc mala intra urbem miseros affixerunt.

XLIII. Secuta est postmodum *Expugnatio* luetsa & tristis: Urbis olim pulcherrimæ & firmissimæ ruina: Templi aureo cælo patentis flammatio. In quod tot piorum Regum congesta donaria, tot annorum, tot populorum impensa, tot hominum ingeniosissimorum labores, tot denique artificum monumenta & gloria uno die interierunt. Plus quam quadraginta millia ex populo seruari in exilium secessere. Quos verò supplicii ad dictos in Cæsaris triumphum captivos abduxerunt, eorum supra duo millia quingentos, cum Cæsareæ fratris sui natalem Cæsar ageret, partim cum bestiis pugnantes, partim igne cremati, alii inter se digladiantes occubere. Hæc populi sui mala cuncta Salvator prævidens, in ipso illo loco, quo Romani postmodum castra posuerunt, prædixit ac de fleuit.

XLIV. Supra omnia autem urbis & populi corporalia damna, maximè miserrimus tot hominum æternus interitus Dominum affecit, quos nullis hortationibus, nullis precibus nec minis ad meliorem mentem adduci posse perspiciebat. Nec defellit Dominum ratio, Tota enim civitas, postquam Salvatorem mundi infelici ligno suspensum interemisset, adeò nefariis contaminata est impietatibus, ut Deus parcere etiam volens, tenere amplius manum nequerit. *Sacra omnia ludibrio habita, cæles virorum & fœminarum injuria pro ludo habita.*
Addi.

Addita belluinis voluptatibus sunt Sacrilegia. Ut scriptor harum rerum inculpabilis populi sui factorum testis Josephus, affirmet: Putare se, si Romani contra noxios venire tardassent, aut biatu terræ devorandam fuisse civitatem, aut diluvio perituram, aut fulmen ac Sodomorum incendium passuram: multo enim magis impiam progeniem tulisse.

XLV. His omnibus malis quisquis Dominum ilachrymantem viderit; nemo facile Deum humanam salutem seridè curare, & assertam velle sine impietate negaverit: fortiter quippe hæc seridè dixisse Salvatorem testantur: Quando se filios Hierusalem congregare voluisse, ut gallina pullos vocare sub alas solet; Sed eos noluisse, protestatur. Matth. xxiv. Quod si enim quis rectè hæc reputet (dicam cum Josepho lib. vii. de bell. c. xii.) profecto inveniet. Deum quidem hominibus consulere, modisque omnibus præmonstrare, quæ sint eorum generi salutaria; ipsos autem ob dementiam suam malis voluntariis interire.

XLVI. Fuere tamen qui has Domini nostri Lachrymas in dubium vocarunt: Nam Epiphanius in Ancorato (pag. 482. Gr. pag. 954. Lat. edit.) orthodoxos quosdam hoc olim errore aspersos fuisse, & ad suos sensus sacrum textum corrigentes verbum *ἐκλαυσε* Græco textu expunxisse, refert. *οἱ ὀρθόδοξοι*, inquit, *ἀφείλαντο τὴν πένθ* (*ἐκλαυσον*) *φοβηθέντες καὶ μὴ νοήσαντες τὸ πάλαι, καὶ τὸ ἰσχυρότατοι*. Cui quidem temerariæ correctioni idem rectè opponit antiquissima exemplaria, quæ *ἀδιόρθωτα ἀδιόγεσθα* ipse vocat haberi, quæ illam correctionem non sustineant. Nec audiendi quoque sunt illi quam vis pii & docti à B. Chemnizio audiant, qui indignum putarunt persona Filii Dei *ἀδημονεῖν*, tantaq; consternatione angi, ut præ dolore lachrymetur. Quamvis enim hæc lapsus pœnæ,

cætera naturales infirmitatis, in ἰερέων propriè non
cadant, nostræ tamen misertus miseræ sponte in se eas
suscepit, quibus alias, uti humana natura non assumpta,
carere potuisset. *ultima XLVII.* Ultimas suas lachrymas Salvator noster
in arâ crucis effudit: de quibus Apostolus Heb. v. 7. lo-
quitur, dum æternum & inculpatum Sacerdotem no-
strum in die carnis suæ preces & supplices *ἡμετέρας ἰκετάς*
ἡμετέρας ἰκετάς Deo Patri obtulisse dicit. Quamvis autem
diversis locis, ac temporibus Dominum lachrymatum
hactenus viderimus, nec in summis horti Gethsemane
angoribus sine lachrymis luctatum fuisse verosimile sit,
dignum tamen Apostolus in clamorem illum intendit,
quo in cruce post trium horarum tenebras à Deo Patre
se derelictum querulas *Θεὸς ὁ πατήρ μου ἀβέβαιός ἐστις*: *Deus meus.*
Deus meus. Quare me dereliquisti. Et hæc quidem ver-
bis ferventissimas lachrymas fuisse coniunctas, ex Ps.
xxii, 2. Unde preces & clamorem suum Salvator trans-
sumit confirmatur: Sic enim Propheta, Sancti Messia
personam gerens ibidem: *וְקוֹל מְשֻׁחָרְטִים*
Procul à Salute verba rugitus (ploratus) mei: vox quippe
ἡμετέρας Quamvis propria sit leonum, hinc tamen pro plo-
ratu & lacrymabilibus lamentis accipiendum, aliis è locis
apparet. Sanè Rex Propheta præ cordis angore & con-
scientiæ tormentis seu rugire conqueritur Ps. xxxix, 9. &
Ps. xxxii, cum tacens peccatorum pondere premeretur
quotidianis rugitibus suis sibi ossa excaruisse conqueritur. Quæ
loca de gemitibus dolentiumque clamoribus accipien-
da docet ἡμετέρας Salomon Gladius Kheti. Sac. tit. de Me-
taph. tr. i. cap. xi. p. m. 321. Itaque in cruce Filius Dei
preces ac rugitum comitatum fuit ingens lachrymarum
agmen.

3
XLIIX.

XLIIIX. *Causam hujus ultimi fletus sui pandit
Salvator his verbis: אלהי אבתי למה הוּקַחְתִּי Deus meus,
Deus meus, quare me dereliquisti?*

XLIIIX. *Causas, quare Salvator à Deo se derelictum
queratur diversi diversas assignant. Leo in Strm. xvi.
de Pass. Christus, inquit, interrogat, cur pati metuens Ca-
ron non fuerit exaudita, & cum instante passione diceret: si
possibile est, transeat à me calix iste, factum hoc non fuerit?
Theophylacti sententia est, Christum istis verbis ostendere,
naturam suam humanam à morte abhorrere. Alii ad con-
testandam innocentiam suam Christum hæc prolocutum
existimant. Nec desunt, qui eum sub persona totius hu-
mani generis ea querimonia uti crediderunt. Nazian-
zenus orat, i. de Fil. & c. *omnium mundi regni, Basilii: Clamat
se derelictum, qui derelinqui non potest, quia multa mem-
brorum suorum ad tantam tribulationem erant perventura,
ut à Deo derelicti penitus viderentur, quorum personam il-
le gerebat.**

L. *Salvator autem seipsum explicans in hoc à Deo
se derelictum ostendit, quod ex summis angustiis, &
mediis inferni cruciatibus. & hostium insultationibus
non ita miraculosè eriperetur; uri sancti olim patriar-
chæ, populus Israeliticus, & Prophetæ ex corporalibus
ærumnis erepti fuerunt; nec vivæ consolationis aliquam
particulam percipere daretur: hinc Patres inquit nostri
in te sperarunt. Sperarunt, & liberaſti eos. Ego verò ver-
mis sum & non homo, opprobrium hominum & abjectio plebis
&c. Fuerunt ergo illæ in cruce patientis lachrymæ, cum
ab externis corporis cruciatibus, impiorum ludificatio-
nibus & opprobriis, tum ab internis animæ dirissimis tor-
mentis; quippe cui omnis mundi peccatorum, vastis ru-
pibus gravior moles incumbens, stygiaq; incensorem ra-
bie*

bie furor, velut agmine facto simul afflictaans, cruorem membris, lachrymas oculis largiter exprimebant.

LI. Non tolerandus h. l. est Calvinus, qui in Harmon. Evang. ad cap. xxvii. Matth. insigniter blasphemus Redemptorem nostrum in *Cruce desperationis vocem edidisse audacter asserit, quando clamavit Deus, Deus meus, quare me dereliquisti? Videmus, inquit ibi, Christum ex omni parte sic vexatum fuisse, ut desperatione obrutus, ab invocando Deo abstineret, quod erat saluti renunciare.* Rationem (ut vult Becanus, Manual. controv. lib. III, c. II, Q. II, §. I.) alibi assignat; *Quia nimirum Christus sustinebat personam omnium nostrum, qui propter peccata aeterna damnationi eramus obnoxii, E. debebat persolvere omnes pœnas homini damnato debitas, inter quas est desperatio.* Locum addit ex lib. II. institut. Cap. XVI. §. 10.

LII. Quod si eam rationem Calvinus pro sua sententia militare credit, aperte fallitur. Non enim desperatio, ut sic pœna est, sed peccatum omnium peccatorum maximum quod nullis aeternorum temporum seculis remittitur; nam qui desperat, gratiam Dei & paternam ejus clementiam abnegat, nec minus in aeternum Deum ac suam salutem injurius. Absit autem in Filium Dei vel minimum peccatum unquam cadere, cujus cum nemo unquam arguere eum potuerit, Ioh. IXX. Absit immaculatum Dei agnum qui omnis mundi peccata sustulit, ullius criminis reum agi aut convinci: *Nostrum enim Pontificem oportuit esse Sanctum, impollutum, segregatum à peccatoribus, cui non opus sit pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi. Semel enim hoc fecit (pro populo) se offerendo Heb. VII, 26, 27.* Satis verò Calvinus crassus hic error est, quem Christus ipse redarguit: quando in exquisitissimis

inquisitis

fitissimis suis cruciatibus, Deum Patrem & Deum suum
 appellat. *Deus*, inquit, *Deus meus*, quare me derelinqui-
 si? Nec spem deponit, nec desperabundus ab oratione
 cessat, sed præsens Dei auxilium sperat, patremque sibi
 præsentissimum credit, ut ex Ps. xxii, v. 20. 21. & Joh.
 xvi, 32. evidenter patet, adeoque fortiores preces cum
 clamore valido & lacrymis offert, donec pro dignitate
 sua exauditus est. Heb. V. 7. vitæque spiritum ultima
 in vocatione Patri suo commendavit: Nemo verò despe-
 rans Deum *Patrem suum* compellat, aut ejus auxilium
 eam *παρηγοία* petit; sed ut hostem, & iratum judicem re-
 formidat & adversatur.

LIII. Constante autem Domini lachrymæ refel-
 lunt Manichæos & antiquos hæreticos, qui Christum
κατὰ δόξαν tantum sine vero corpore apparuisse, neque
 verè passum impudenter asseruerunt. Veri enim & ho-
 minum proprii affectus hominis naturam certò evin-
 cunt. Hominis lachrymæ non nisi ab homine fluunt,
 Dicitur quidem Phil. ii, 7. *Ἐν ἑμῶν* Dominus ut homo
 repertus: Sed nec *τὸ ἑμῶν* nec totus ille locus, spectrum
 fuisse Dominum nostrum docet, nec de putativa quadam
 ejus obedientiâ loquitur: Namque malè sic consultum
 nobis forer. Ut enim rectissimè Irenius: *Si in Phantas-
 mate accidit, & non re vera Christus fecit, quicquid fecit &
 passus est, in opere Redemptionis: mors autem Christi est ju-
 stificatio & vita peccatoris, & habemus redemptionem per
 sanguinem ejus: Putativè quoque, non in veritate redempti
 sumus, & pro vitâ aeternâ, quam speramus, spectrum vitæ
 nobis objicietur.* Sed vox *ἑμῶν* ibi loci de externa Christi
 conversatione accipitur. Cum enim statim à nativitate
 divinam majestatem suam ostendere potuisset, quod in
 E 3 trans.

transfiguratione & post resurrectione fecit, dum nullas infirmitates humanas amplius sensit; se tamen exinanivit, & sicut substantiam nostram assumpsit, voluit etiam nobis in infirmitatibus, quibus ob peccatum premimur assimilari, ideoque inventus est *quan* i. e. affectibus, gestibus & totius vitæ actionibus, ut quilibet alius ex medio hominum.

LIV. Nec audiendi sunt, non multò sanè meliores, si non æquè impij; qui Dominum nostrum *verè* quidem passum, ejusque corpus *verè* quidem ab interficientibus, sine tamen ejus sensu peremptam dixerunt; fingentes, quod *sicuti telum aëra non sentientem ferit, ita scutica, corona, aliaque tormenti genera Christi corpus haud sentient lacerarint.* Nemo sanè vir bonus haud dolens doloris lachrymas fugit, nec dolorem mentietur veritatis fons, & ipsa veritas. Quod si reatus nostros pensare, nostrasque ipsum ferre oportuit pœnas, doloris & lachrymarum experti esse non licuit.

LV. Fideles de plenariâ pro peccatis suis, Christi satisfactione, præter cætera ex ipsius lachrymis certissimi sunt. *Redemit enim Ecclesiam suo sanguine Deus, sed non sine lachrymis, quales nos aliàs ob admissa crimina æternis ignibus affligendi igneas eramus fasuri.* Verè Dei Filius nostros languores tulit & in se dolores nostros recepit Jesu LIII, 5. quibus universis compassus & illachrymatus nos exoneravit. Nostram ex primo peccato miseriam in amici funere plauxit, ideoque corporis nostris mortem deslevit; Deinde passus in cruce, in vitæ felicitatis aditum commutavit. Urbis impietati & pœnis compassus, impœnitentium quoque pœnis & supplicitis affectus est, nostræque; mentis oculos hoc tanquam collyrio illevit,

levit, & quæ nobis à tergo instant, pericula cernere, & candido olim cælo recipiendos scelerum turpium peccata docuit. Denique in ultimo crucis supplicio à Patre suo se derelictum clamat: quòd nos prævaricati eum deseruerimus: ut in gratiam adoptionis æternæ postliminò asseremur. Verbo:

*Ipsè suis lachrymis divino ex corde profectis
Æternæ peperit risus & gaudia vitæ.*

Quare B. L. si Christianus es, pietissimis tui Redemptoris lachrymis attende, ut quanto precio redemptus sis, æstimes, æstima lachrymas inæstimabiles, ut ei gratus sis, gratus esto, ut peccata vites; vita, ut salutiferâ fide in ipsum credas: Crede ut bene agas: bene age ut salveris in æternum.

Fiat. Fiat.

Nihil valet in Sacris nostræ rationis acumen,
Cæcuti ratio, sensa stuporque tenet.

Tu, *Küderlingi*, solidâ haud ignobilis arte
Jam *Lachrymas Christi* dexteritate probas.

Impi-

Impiger ascendis cathedram. Quæ præmia
laudis

Inde ferēs ? meritis *Julia* digna dabit.
Hos igitur doctos meritò *Tibi* gratulor ausus,
Utq̄ue ferant laudem & commoda multa
precor.

*Amicissimo suo Jacobo Küderlingio
jam abiturienti*

*felix faustumq; iter apprecans
αὐτοχρηδίασι gratulab.
apposuit*

M. Andreas **Böttcher**/P. C.
Scholæ Osterw. p. t. Rector.

753962

ULB Halle 3
001 854 02X

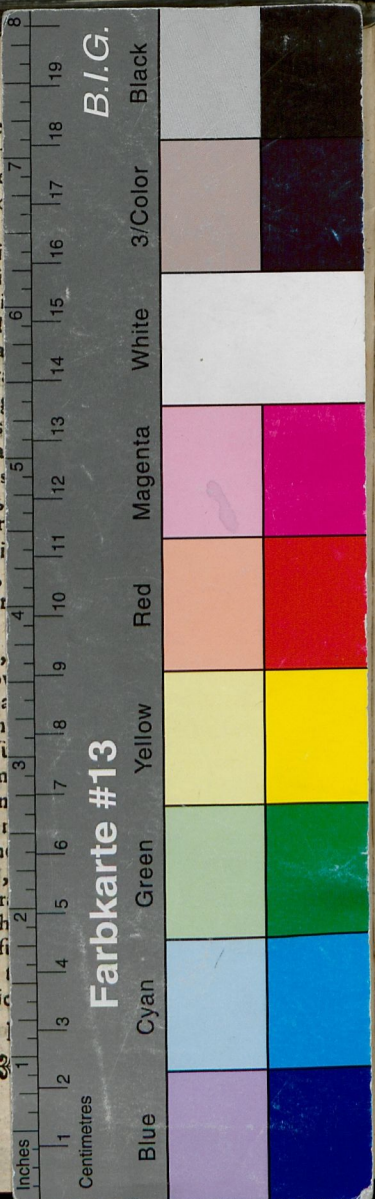
sb.

2

V12

31

36

DISSERTATIO THEOLOGICA
DE
**LACHRYMIS
CHRISTI**

Q V A M
AUSPICE CHRISTO

Luc. 19, 41.

PRÆSIDE
JOACHIMO HILDEBRANDO
SS. THEOL. DOCT. EJUSQUE PROF.
ORDINARIO

IN ILLUSTRAC. ACAD. JULIA

DIE XXIV. AUGUSTI MDC LXI.

publicè ventilandam proponit

JACOBUS KUDERLINGIUS
Autor.

HELMESTADI,

TYPIS GEORG. WOLFGANGI HAMMI, ACAD. TYPOGR.
ANNO MDCCLXIV.

